

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกทุกวันนี้เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อชะตากรรมของประเทศและพลเมือง หลายคนได้หันมาสนใจถึงการศึกษาว่าน่าจะมีส่วนแก้ปัญหานี้ เพราะถือว่าการศึกษานั้นเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น การศึกษาจะช่วยให้พัฒนาประเทศโดยจะพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลมีถึงขีดสูงสุด การศึกษาจะแก้ปัญหาคือความไม่ยุติธรรมในสังคม เพราะเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่จากการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ก็พบว่า การจัดการศึกษายังไม่ประสบผลเท่าที่ควรเป็นเพราะเกิดความสูญเสียทางการศึกษา ปัญหาความสูญเสียอย่างหนึ่งก็คือ การตกชั้นของเด็ก ซึ่งอาจเกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น อาชีพของผู้ปกครอง สภาพของโรงเรียน การขาดแคลนครูและคุณภาพของครู (บุทศศักดิ์ ชมแสน, 2527) ด้วยเหตุนี้ครูจึงมีบทบาทสำคัญต่อการอบรมบ่มนิสัย ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมความดีให้กับเยาวชน เพื่อที่จะได้มีความรู้คู่กับคุณธรรม และเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การเตรียมครูที่มีประสิทธิภาพ คือการเตรียมครูให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะเป็นบุคคลที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ถูกต้อง และต้องเป็นคนที่มีความตั้งใจสูง มีความเสียสละและมีบุคลิกภาพเหมาะสมในการอบรมแนะแนวทางให้กับอนุชนได้รับการศึกษาอย่างถูกต้อง อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี (เอื้อจิตร พัฒนจักร, 2535)

การผลิตครูตามหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ให้ความสำคัญของการเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับการเป็นครูที่มีคุณภาพ จึงได้กำหนดให้มีวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือการฝึกสอน เป็นวิชาบังคับในทุกสาขาวิชา เพื่อเตรียม

นักศึกษาให้พร้อมสำหรับการเป็นครู (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536) ซึ่งการผลิตครูนั้น จะให้แต่ความรู้ทางทฤษฎีเพียงอย่างเดียวก็คงจะเป็นครูที่ดีได้ยาก จำเป็นจะต้องฝึกหัด และฝึกฝนทางภาคปฏิบัติให้มากพอ จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดีและเกิดความมั่นใจ (สายหยุด จาปาทอง, 2529) ดังนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นประสบการณ์ที่ ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับนักเรียน และบุคคลระดับต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน และได้รับโอกาสให้ทำการสังเกตการเรียนการสอน ฝึกทำการสอนและกิจกรรม ต่าง ๆ ในอันที่จะเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน และ หลักการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอน (Henry และ Beasley, 1979) และการฝึกสอนเป็นการที่วัดผลงานทั้งหมดของการฝึกหัดครู เพราะทำให้สถาบันการฝึกหัดครู มีโอกาสมองตนเองและปรับปรุงให้ดีขึ้น (Inlow, 1963)

แต่ในสภาพการศึกษาปัจจุบันที่มีจำนวนนักเรียนมากและมีเวลาจำกัด จึงเป็นการ ยากที่จะจัดประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ให้กับนักเรียน สื่อการสอนใน ฐานะที่ช่วยทำให้เกิดประสบการณ์รอง (Indirect Experience) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนในฐานะตัวกลางที่จะช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ เช่น เพิ่มประสิทธิภาพการสอน ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังของนักเรียนที่แตกต่างกัน ช่วยทำ ให้ครูสอนได้ดีขึ้น ช่วยทำให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมายและสื่อการสอนสำเร็จรูปช่วยให้ นักเรียนที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบ หรือผู้ยากไร้สามารถเรียนได้ทัดเทียมผู้ที่มีฐานะดีกว่า (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2526)

ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา สาขาการมัธยมศึกษา และสาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กำหนดให้วิชา 212 300 สื่อการสอน เป็นวิชาบังคับ ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนก่อนที่จะออกไปฝึกสอน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถผลิตและใช้สื่อการสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536) แต่ในการผลิตและการใช้สื่อการสอนนั้น ทั้งครูประจำการ ตามสถานศึกษาและนักศึกษาฝึกสอน มักจะประสบปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น ขาดพื้นฐาน ความรู้ ขาดทักษะการผลิตและการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ และต้องการความ

ช่วยเหลือในการปรับปรุงเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพ

(บุญยง บุญยะไวโรจน์, 2525)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนจึงนับว่ามีความจำเป็น โดยเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ยังไม่มีการศึกษาปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอนมาก่อน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบแนวความคิดความต้องการ ปัญหาในการผลิตและการใช้สื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอน เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงการเรียนการสอนและการฝึกทักษะของนักศึกษาให้เป็นครูที่มีคุณภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการผลิตและการใช้สื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนที่มีต่อการผลิตและการใช้สื่อการสอน
3. เพื่อศึกษาพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอนก่อนออกฝึกสอน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเฉพาะประชากรที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2538

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ถือว่าความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนเป็นไปด้วยความจริงใจ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและถูกต้องตามความมุ่งหมาย จึงขอให้นิยามศัพท์บางคำที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. สื่อการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ใด ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้โดยผ่านทางประสาทสัมผัส ได้แก่ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์และเอกสารเช่น ตำราเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสารอัดสำเนา ฯลฯ สื่อวัสดุเช่น ภาพสามมิติ แผนที่ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนภาพ โบสเตอร์ ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพจากหนังสือพิมพ์ การ์ตูนลายเส้น การ์ตูนเรื่อง หุ่นมือ फिल्मสตริป फिल्मภาพยนตร์ สไลด์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หุ่นจำลอง ลูกโลก แผ่นโปร่งใส กระดานดำ ของจริง ฯลฯ รายการและการแสดง เช่น รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมุติ การสาธิต ฯลฯ สื่อการสอนเป็นระบบเช่น การสอนทางไกล ชุดการสอน ฯลฯ กิจกรรมเช่น นิทรรศการ การอภิปราย การศึกษานอกสถานที่ การบรรยาย การสัมมนา และสื่ออุปกรณ์เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ จอรับภาพ เครื่องฉายสไลด์ คอมพิวเตอร์ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ

2. นักศึกษาฝึกสอน หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ฝึกสอน ในภาคต้น ปีการศึกษา 2538

3. โรงเรียนฝึกสอน หมายถึง โรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอนไปฝึกสอน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีโรงเรียนฝึกสอน 9 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนสาธิตคณะศึกษาศาสตร์ โรงเรียนสาธิตมอดินแดง โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น โรงเรียนสนามบิน โรงเรียนสวนสนุก โรงเรียนเทศบาลสามเหลี่ยม โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย และโรงเรียนกัลยาณวัตร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางการเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอนให้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนที่มีต่อการใช้สื่อการสอน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกสอน อาจใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับการฝึกสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
3. ทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ทางสื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ในอันที่จะเป็นแนวทางการสอนและให้คำปรึกษาของอาจารย์นิเทศก์